

SALBATORE KANDAU

(1897-1955)

Japon'en bizi izan dan atzerriarrik ospetsuena, euskaldun bat dugu. Aita Salvatore Kandau baxenabarreko Donibane-Garazi'n jaio zan 1897'gn. urtean. Paris'ko "Atzerri-Mixio" etxean bukatu zitun eskolak, bertan apaiz egiñik. Izkuntzak ikasteko errestasun berezia zuan gizon onek. Japoitarrena oso ederki beretu zuan. Beste idor gutxik bezela idatzi ta itzegiten zuen japoieraz.

9.000.000 irakurle.

Mundu guztiko izparringirik aundienak Japon'en daude: Asahi (9 milloi alekin), Mainitxi (7 molloiekin) eta Yomiuri (5 milloiekin). Japon'en egunero 135 izparringi argitaratzen dira. Banetara, 35 milloi ale. Ba-da, beraz, irakurtzeko gosea Eguzkiaren Menderrian. Ta radio, telebisio ta zineman ere Japon lenengo-etakoa dugu. Ori guzti arren, katolikoak ez dira 250.000 baizik.

Aita Salvatore Japon'eko periodistarik onenetakoa izan da. Ango periodikorik aundienetan argitaratzen zizkioten bere lanak. Au da, 9 milloi irakurle ba-zitun gutxienez. Gainera telebisioz astero agertzen zan japoitar askoren aurrean. Bere izena propaganda-orrietan azaltze utsarekin betetzen ziran batzokiak eta saloiak, bere itzal-diak entzuteko. Japon'era sartu izan dan gizonik ezagun eta maiteena bera da, bertako gizon nagusi-enak aitortzen digunetez.

Mixiolarien bearrean arkitzen da Japon, gaur batez ere. Aurreko Gerra Aundiaren ostean, guda galdu zutelarik, noragabeko gau illunean gelditu dira japoitar asko.

Japon'ek 90 milloitik gora biztanle ditu. Urtero milloi batez bakarrik azitzen da, iru milloiez geitzen joan bear lukena. Jaiotz-kontrola edo aur-galaztea bildurgarria da Japon'en, gobernu-legeak bere alde ditula.

Antxiñako siñeskerietan erabat galtzen dijoa fedea japoitarren artean. Eta eztute eza-gutzen benetako siñismena. Aita Kandau'k argi ugari zabaldu du Japon'eko gizartean. Benetan jatorra genuen gizona! Buru argi ta zabalekoa, biotzez aundi ta errukitsua. Sakonetik ezagutzen zuan japoitar anima, eta maite bere izate osoaz maite zuan. Ortarako beren izkuntza ondo ikasi zuan. Ez omen zitzaion igartzen, itzegiterakoan, kanpotarra zanik. Eta arritzekoa! Ez baita gauza xamurra olako errextasun zailla iortzea. Bertako janariak ere oso gogoko zitzaizkion. Itz batez, bertako bizimodua oso-osorik bereganatu zuan, bere apaiz-katoliko-izateak uzten zion neurrian. buropatarrontzat bere itzaldiak eta esakunak ari-negiak bazirudien ere, berak ondo zekian entzuleak eskatzen ziotena ematen ari zala.

Menderri osoa dolu-miñez.

1955'ko agorrraren 29'an, goiz-goizetik, Asahi egunkariak berri au eman zuan bere lenengo orrialdean: "Japon bere biotz-ondotik maite-maite izan duan gizona il zaigu, Aita Salvatore kandau. Gure edestiak eztu beste inor aitatzen, bere eriotz ostean japoitarren artean onenbeste negar eragin duan kanpotarrik".

Bezperaz radiotik eta telebisioz zabaldu zan berria. Arratsaldeko egunkari guziak ere barreiatu zuten gertaera au. Borzketan gizatalde izugarriak jarraitu zioten illerri bidean. Lenengo errenkadan agertzen ziran ministro ta enbajadore jaunak, Auzitegi Nagusiko Ministroa ta bonzoak beren soñeko aundiekin; Enperadorearen arreba txikiena, Takamatsu erregin-alaba ere antxe zan. Japoi erri osoak egin zuan hegar bere lagun eta adiskiderik onena galdu zuen egunean.

Bere liburuak "best sellers" oietakoak dira gaur Japon'en. Iru liburu utzi ditu nagusienak: "Ein no Kossaku" ("Betirako Idazti Jatorrak"), "Xiso no Tabi" ("Gogoetak Egan"), "Mun-

duaren bestaldea ta zuzen-aldea" (prantsesez).

Orain ba-dakit ze galdera egingo zenidaken. "Eta Aita Salvatore mixiolari ospetsu orrek euskera ikasi al zigun? Idatzi al du ezer euskeraz?" Eztakit. Ez nizuke, ez baietzik ez ezetzik esango. Bakar-bakarrik, Japon'en ibilli izan dan guzian, beti euskal txapel aundia bere buruan jantzita oraman oi zuala. Euskal-itxura nabarmena zuan naiz arpegi aldetik naiz espiritu aldetik. Buru gogorra zala ba-dakit. Baita izan bear ere japoitarren izkuntza ain ondo ta garbi menderatzeko.

Azurmendi'tar Yon
-Arantzazu'koa-

